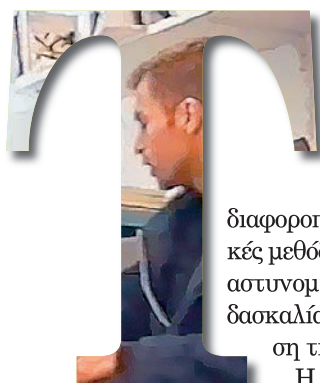

Διδασκαλία και μάθηση με παίξιμο ρόλων από τους εκπαιδευόμενους σε προσομοιωμένο περιβάλλον. Η περίπτωση του μαθήματος της Ανακριτικής

Του Ταξίαρχου Ιωσήφ Καμπανάκη

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Τα έτη 1996-2001 η διδασκαλία και η μάθηση της «Ανακριτικής» στο Τμήμα Δοκίμων Αστυφυλάκων Ρεθύμνου διαφοροποιήθηκε σημαντικά από τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας που εφαρμόζονται στις αστυνομικές σχολές. Ο χρόνος που διήρκεσε η διδασκαλία κρίνεται ικανός για μια πρώτη αποτίμηση της νέας μεθόδου.

Η επιλογή του μαθήματος της ανακριτικής για την εφαρμογή νέων μεθόδων διδασκαλίας-μάθησης δεν είναι τυχαία. Από την μια πλευρά το συγκεκριμένο μάθημα προσφέρεται λόγω της φύσης του για πρακτικές εφαρμογές μέσω προσομοιωμένων περιστατικών με παίξιμο ρόλων και από την άλλη πλευρά οι ικανότητες που μπορούν να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι αστυνομικοί είναι κρίσιμες για την επίδοσή τους στη δουλειά. Η απόκτηση δεξιοτήτων στην εξέταση προσώπων από τους αστυνομικούς είναι πολύ σημαντικός παράγοντας της αστυνομικής δράσης. Οι επιστημονικές έρευνες δείχνουν ότι περίπου το 90% των εγκλημάτων με άγνωστο δράστη λύνονται έπειτα από πληροφορίες που αποκτούν οι αστυνομικοί από πρόσωπα (θύματα, μάρτυρες, υπόπτους, δράστες) και μόνο το 10% πε-

ρίπου λύνονται με επεξεργασία φυσικών αποδείξεων (αποτυπώματα, ίχνη, πειστήρια, κ.α.) ή με ανάλυση του τύπου-μορφής-μεθόδου των εγκλημάτων-εγκληματιών (Bayley, 1994; Feltes, 1994; National Investigative Interviewing Research and Development Project Team, 1992).

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Οι έρευνες έχουν δείξει ότι, αντίθετα με αυτό που πιστεύει ο κόσμος, οι αστυνομικοί δε διαφέρουν από άλλους επαγγελματίες (γιατρούς, κοινωνικούς επιστήμονες, κ.α.) αλλά και από απλούς ανθρώπους ως προς τις ικανότητές τους στην εξέταση προσώπων μέσω ενός διαλόγου που υπακούει σε κανόνες, όπως είναι η ανάκριση (Shepherd & Kite, 1988). Μάλιστα, παρουσιάζουν πολλές αδυναμίες και χαμηλό επίπεδο ικανοτήτων εξέτασης (Baldwin, 1993; Moston et al., 1990). Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται ότι οι εξεταστές-αστυνομικοί έχουν φτωχές τεχνικές εξέτασης, διατυπώνουν ακατάλληλες για την κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ερωτήσεις, οι τρόποι τους δεν είναι επαγγελματικοί (Baldwin, 1992a, b; McGurk et al., 1993), κάνουν παραπειστικές ερωτήσεις (Cahill & Mingay, 1986), προσπαθούν περισσότερο να βρουν ενοχοποιητικά στοιχεία για τον ύποπτο (Mortimer, 1992) και δεν επιδεικνύουν αρμόζουσα συμπεριφορά (Moston et al., 1990). Άλλες αδυναμίες που παρουσιάζουν κατά την εξέταση μαρτύρων σχετίζονται με τις συχνές διακοπές κατά την αφήγηση του μάρτυρα, την υπερβολική χρήση του μοντέλου ερώτηση-απάντηση, την ακατάλληλη σειρά ερωτήσεων, την διατύπωση ερωτήσεων αρνητικού τύπου, την ακατάλληλη γλώσσα, τον απότομο τρόπο ερωτήσεων, τις παρεμβολές, και τα επικριτικά σχόλια (Fisher, Geiselman, Raymond, 1987; Καμπανάκης, 1995). Την ίδια στιγμή οι αστυνομικοί και οι εκπαιδευ-

τές τους ιεραρχούν την εκπαίδευση για την απόκτηση δεξιοτήτων εξέτασης προσώπων πολύ υψηλά στις εκπαιδευτικές προτεραιότητες (Robert & Phillips, 1984, 1986, 1988; Tannehill & Janeksela, 1986; Meadows, 1987). Γι' αυτό πολλές αστυνομίες θεωρούν πολύ σοβαρή υπόθεση την εκπαίδευση των αστυνομικών στην «εξέταση προσώπων» κατά την προανακριτική διαδικασία.

Οι μέθοδοι διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται σήμερα (στην ανακριτική αλλά και στα περισσότερα θεματικά αντικείμενα) χαρακτηρίζονται από δασκαλοκεντρική διδασκαλία, πληροφοριακού τύπου με γνώσεις-πληροφορίες, οι οποίες μεταφέρονται προφορικά από τον πομπό-διδάσκοντα στον παθητικό δέκτη-μαθητή χωρίς να δίνονται περιθώρια για ενεργητικές διαδικασίες πρόσκτησης της γνώσης από τους εκπαιδευόμενους. Η διδασκαλία και το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών επικεντρώνονται στη νομική και όχι στην κοινωνική διάσταση του αστυνομικού έργου, με αποτέλεσμα η διδασκαλία να μην λαμβάνει υπόψη τις πολύπλοκες-δύσκολες-ρευστές-αβέβαιες καταστάσεις της προανακριτικής διαδικασίας όπου απαιτείται η λήψη άμεσων αποφάσεων που επιλύουν προβλήματα. Δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται ο σκοπός, οι γνώσεις που προσφέρονται στη σχολή να μπορούν να βρουν άμεση εφαρμογή στο επαγγελματικό περιβάλλον. Οι εκπαιδευόμενοι όταν αποφοιτούν ή όταν βρίσκονται σε πρακτική εκπαίδευση δεν φαίνονται ικανοί να εφαρμόζουν γνώσεις που έλαβαν στη σχολή και δεν ταυτίζουν τις καταστάσεις που τους παρουσιάζονται με αυτές για τις οποίες τους προετοίμαζε η εκπαίδευση. Ακόμη, οι παραπάνω μέθοδοι διδασκαλίας αδυνατούν να διαπιστώσουν ατομικά χαρακτηριστικά εκπαιδευόμενων και να εξατομικεύσουν, ώστε ν' αναπτυχθούν αντίστοιχες δεξιότητες και να καλυφθούν ατομικά κενά.

Οι λύσεις που προτείνονται για τα παραπάνω προβλήματα στο μάθημα της ανακριτικής, αφορούν τη διδασκαλία μεθόδων εξέτασης προσώπων με πρακτικές ασκήσεις και παίξιμο ρόλων μέσα από προσομοιωμένα περιστατικά. Με αυτόν τον τρόπο μεταδίδονται δεξιότητες εξέτασης που σχετίζονται τόσο με το επικοινωνιακό-ψυχολογικό μέρος της συνομιλίας δύο προσώπων όσο και με τους δικονομικούς κανόνες μιας προανακριτικής εξέτασης (Baldwin, 1992a; McGurk et. al., 1993; Elliot, 1988; Καμπανάκης, 1999). Το μάθημα της Ανακριτικής θα πρέπει να στοχεύει και στη μετάδοση γνώσεων σχετικά με τους κανόνες επικοινωνίας, με τη λειτουργία της μνήμης και τις άλλες γνωστικές λειτουργίες (αντίληψη, προσοχή, σκέψη, γλώσσα, λύση προβλημάτων), καθώς και με τη δημιουργία και τη διατήρηση θετικών ανθρώπινων σχέσεων. Οι κρίσιμες δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι αστυνομικοί είναι εκείνες που σχετίζονται με την καλή συμπεριφορά, τη διαχει-

ριση ανθρώπινων σχέσεων, τη γνώση για την ανθρώπινη προσωπικότητα, τις τεχνικές επικοινωνίας, την καλή χρήση της γλώσσας, τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, τις γνωστικές λειτουργίες, την κατανόηση και αξιολόγηση καταστάσεων, την επεξεργασία πληροφοριών, τη λήψη αποφάσεων, κ.α. (Shepherd & Kite, 1989; Philips & Fraser, 1982).

Η ΝΕΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Το νέο διδακτικό εγχειρίδιο που διανέμεται στους δόκιμους αστυφύλακες είναι γραμμένο με τρόπο που συμβάλλει στους παραπάνω μαθησιακούς στόχους (Καμπανάκης & Κυριακοπούλου, 1999). Όμως, μόνο η χρήση του βιβλίου δεν μπορεί να προκαλέσει την επίτευξη των στόχων. Η μέθοδος διδασκαλίας και αξιολόγησης καθώς και η χρήση εποπτικών μέσων διδασκαλίας παίζουν εξίσου σημαντικό ρόλο. Με βάση τα πορίσματα της επιστημονικής έρευνας, την πείρα από την εφαρμογή πρωτοποριακών μεθόδων εκπαίδευσης στην εξέταση προσώπων σε αστυνομίες του Ηνωμένου Βασιλείου (McGurk et. al., 1993; Stockdale, 1993; National Investigative Interviewing Research and Development Project Team, 1992) και την εμπειρία της εκπαίδευσης των Ελλήνων αστυνομικών στην ανακριτική, αναπτύχθηκε η νέα μέθοδος διδασκαλίας-μάθησης, η οποία εφαρμόστηκε στο Τμήμα Δοκίμων Αστυφυλάκων Ρεθύμνου.

Οι εκπαιδευόμενοι από το πρώτο μάθημα ενημερώνονται προφορικά από τον διδάσκοντα για τη μέθοδο διδασκαλίας, γίνεται σχετική συζήτηση και λύνονται απορίες τους. Παράλληλα τους διανέμεται φυλλάδιο, στο οποίο περιγράφεται όλη η πορεία που ακολουθεί η διδασκαλία. Το φυλλάδιο έχει ως εξής:

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΑΝΑΚΡΙΤΙΚΗ

Σκοποί μαθήματος:

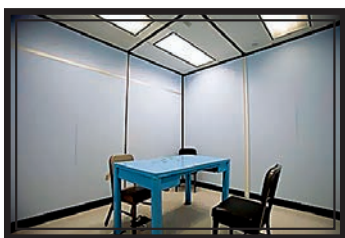
► Να αποκτηθούν οι απαραίτητες ικανότητες από τους Δόκιμους Αστυφύλακες για αναπαράσταση και αναφορά περιστατικών και καταστάσεων, σύμφωνα με τα κριτήρια της ακρίβειας, δικαιοσύνης και συσχέτισης, για την εξακρίβωση της αλήθειας.

► Να αποκτηθούν δεξιότητες εξέτασης, ώστε να λαμβάνονται έγκυρες πληροφορίες από υπόπτους, μάρτυρες και συναδέλφους.

► Να αποκτηθούν ικανότητες εξέτασης προσώπων και συγκέντρωσης σημαντικών για την προανάκριση πληροφοριών, σύμφωνα με τις δικονομικές διατάξεις και με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Μέθοδος διδασκαλίας:

Η διδασκαλία του μαθήματος «Ανακριτική» θα βασιστεί σε σενάρια που απαιτούν παίξιμο ρόλων (ανακριτικού υπαλλήλου-μάρτυρα-υπόπτου) από τους εκπαιδευόμενους Δόκιμους Αστυφύλακες. Στη διαδικασία συμμε-

τέχουν και οι υπόλοιποι εκπαιδευόμενοι ως ενεργοί παρατηρητές. Κατά τη διάρκεια των τριών πρώτων εβδομάδων από την έναρξη του μαθήματος, οι εκπαιδευόμενοι θα κληθούν να μελετήσουν και να κατανοήσουν τη διδακτέα ύλη από το διδακτικό εγχειρίδιο που κατέχουν. Στο διάστημα αυτό θα πρέπει να έχουν αφομοιώσει την σχετική ύλη του μαθήματος της ανακριτικής, ώστε να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τις βασικές θεωρητικές αρχές που ισχύουν για να θεωρηθεί επιτυχημένη μια εξέταση προσώπου. Κατά τη διάρκεια των τριών πρώτων μαθημάτων, σε συνεργασία με το διδάσκοντα, θα λυθούν απορίες και θα εξηγηθούν δυσνόητα σημεία. Στο τρίτο μάθημα θα γίνει εξέταση με γραπτό τεστ για να ελεγχθεί από τον διδάσκοντα ο βαθμός κατανόησης όλης της ύλης. Επίσης κατά τη διάρκεια των επόμενων μαθημάτων μπορεί να γίνουν και άλλα τεστ. Από το τέταρτο μάθημα μέχρι και το προτελευταίο θα πραγματοποιηθούν τα σενάρια εξέτασης μαρτύρων-υπόπτων. Το αναλυτικό χρονοδιάγραμμα όλων των μαθημάτων αναγράφεται στο τέλος του παρόντος.

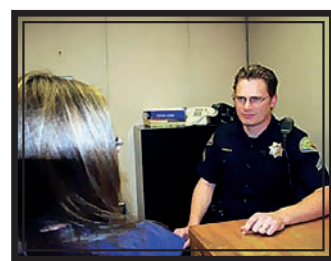
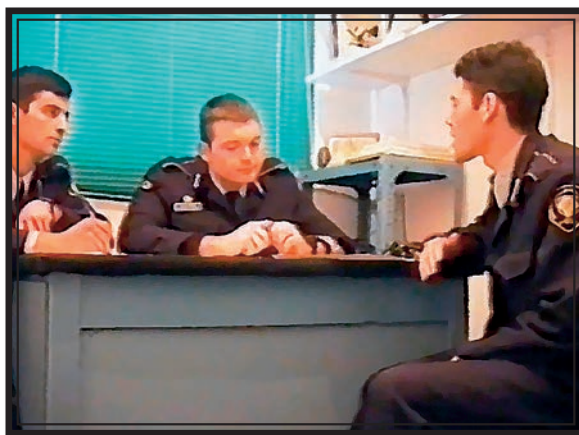
Από κάθε αίθουσα διδασκαλίας θα έχουν συμμετοχή στα σενάρια: Επτά δόκιμοι αστυφύλακες ως Α΄ ανακριτικοί υπάλληλοι, επτά, ως Β΄ ανακριτικοί υπάλληλοι, τέσσερις, ως μάρτυρες και τρεις, ως ύποπτοι. Οι ανακριτικοί υπάλληλοι (Α΄ & Β΄) θα επιλεγούν εθελοντικά κατά το δεύτερο μάθημα (σε περίπτωση προσφοράς περισσότερων θα γίνει κλήρωση) και θα κατανεμηθούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες που θα παίζουν τον ρόλο τους. Οι ύποπτοι θα επιλεγούν επίσης εθελοντικά (σε περίπτωση προσφοράς περισσότερων θα γίνει κλήρωση), ενώ ο κάθε μάρτυρας θα επιλέγεται με κλήρωση λίγο πριν από την έναρξη του κάθε σεναρίου. Οι προβλεπόμενες ώρες διδασκαλίας του μαθήματος δεν επαρκούν, δυστυχώς, για να αναλάβουν όλοι οι εκπαιδευόμενοι ρόλους στα σενάρια.

Μερικές ώρες πριν από την έναρξη του σεναρίου θα δίνεται στους εξεταστές αστυνομικούς (Α΄ & Β΄ Ανακριτικό υπάλληλο) το ανακριτικό υλικό, από το οποίο προκύπτει το υπό έρευνα έγκλημα και η εμπλοκή του μάρτυρα ή του υπόπτου (το υλικό μπορεί να αποτελείται από την αναφορά αστυνομικού που πήγε πρώτος στον τόπο του εγκλήματος, από εκθέσεις εξετάσεως μαρτύρων ή κατηγορουμένων, από σχεδιαγράμματα και από άλλες εκθέσεις της δικογραφίας που διενεργείται για το συγκεκριμένο έγκλημα). Οι δύο ανακριτικοί υπάλληλοι λίγο πριν από την έναρξη του μαθήματος θα αποσύρονται με το υλικό τους στην αίθουσα ανακρίσεων (εκεί θα υπάρχει ένα γραφείο, τρεις καρέκλες και μία βιντεοκάμερα). Στην αίθουσα διδασκαλίας, αφού επιλεγεί ο μάρτυρας, θα λαμβάνει από το διδάσκοντα δύο σελίδες με λίγες και γενικές πληροφορίες για το υπό εξέταση περιστατικό-έγκλημα. Ο μάρτυρας, αφού διαβάσει την πρώτη σελίδα με τις γενικές πληροφορίες (στοιχεία ταυτότητας που θα χρησιμοποιήσει, τόπο και χρόνο που βρίσκεται, επάγγελμα που ασχολείται), θα βλέπει στην τηλεόραση από βίντεο μαζί με όλους τους άλλους εκπαιδευόμενους το περιστατικό-έγκλημα (π.χ. ξυλοδαρμό προσώπου ή κλοπή τσάντας με αρπαγή)

για το οποίο θα είναι μάρτυρας (η λήψη του περιστατικού έχει γίνει με τρόπο όπως ακριβώς θα το έβλεπαν τα μάτια του μάρτυρα). Στη συνέχεια θα διαβάσει τη δεύτερη σελίδα με πληροφορίες για το τι πράττει μετά το περιστατικό (επαφή με τον αστυνομικό που καταφθάνει στον τόπο, λήψη στοιχείων ταυτότητάς του, κλήση για εξέτασή του στο τμήμα, κλπ. Σε σενάριο υπόπτου θα δίνονται στον ύποπτο περισσότερα στοιχεία, π.χ. υπερασπιστική γραμμή). Έπειτα ο μάρτυρας θα πηγαίνει στην αίθουσα ανακρίσεων, όπου θα τον υποδέχονται και θα τον εξετάζουν οι ανακριτικοί υπάλληλοι σύμφωνα με τις θεωρητικές κατευθύνσεις και την επαγγελματική δεοντολογία και πρακτική, όπως ακριβώς θα έπρατταν εάν βρίσκονταν σ' ένα αστυνομικό τμήμα (προετοιμασία, υποδοχή, φροντίδα εξεταζόμενου, χρήση πειστηρίων-αποδεικτικών στοιχείων, ερωτήσεις-ανατροφοδότηση, τρόπος συμπεριφοράς, κλείσιμο της εξέτασης, κ.α.). Σ' όλη τη διάρκεια της εξέτασης οι εκπαιδευόμενοι θα παρακολουθούν τη διαδικασία από την αίθουσα διδασκαλίας, μέσω κλειστού κυκλώματος που συνδέει τη βιντεοκάμερα της αίθουσας ανακρίσεων με την τηλεόραση της αίθουσας διδασκαλίας, ενώ παράλληλα η εξέταση θα καταγράφεται σε βιντεοκασέτα.

Όταν τελειώσει η εξέταση οι εκπαιδευόμενοι που έπαιξαν ρόλους επιστρέφουν στην αίθουσα διδασκαλίας. Εκεί οι ανακριτικοί υπάλληλοι θα βλέπουν το βίντεο του περιστατικού, το οποίο μέχρι τότε γνώριζαν μόνο μέσα από τη δικογραφία και την αφήγηση του μάρτυρα. Ο μάρτυρας και οι υπόλοιποι εκπαιδευόμενοι θα βλέπουν το περιστατικό για δεύτερη φορά και θα παρατηρούν πράγματα που δεν είχαν παρατηρήσει την πρώτη φορά ή θα τους λύνονται απορίες που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της εξέτασης (π.χ. ύπαρξη άλλου μάρτυρα, χρώμα ρούχων). Στη συνέχεια θα δίνεται ο λόγος στους δόκιμους αστυφύλακες που είχαν ρόλους ανακριτικού υπαλλήλου, οι οποίοι θα εκφράζουν τις απόψεις τους για την εξέταση που διενήργησαν, θα αναφέρουν τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν, θα εντοπίζουν τα λάθη τους ή τις παραλήψεις τους και θα αξιολογούν το αποτέλεσμα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους της συγκεκριμένης εξέτασης αλλά και με τις θεωρητικές αρχές που έχουν διδαχθεί. Αμέσως μετά ο λόγος θα δίνεται στον εξεταζόμενο, ο οποίος θα εκφράζει την άποψή του για την εξέταση και θα αξιολογεί την διαδικασία σε σχέση με τις πληροφορίες που έδωσε ή δεν έδωσε και με τα συναισθήματα που ένιωθε. Στη συνέχεια ο λόγος θα δίνεται στους εκπαιδευόμενους που ήταν παρατηρητές, οι οποίοι θα κρίνουν και θα αξιολογούν την εξέταση, θα ερμηνεύουν καταστάσεις και θα προτείνουν δικές τους λύσεις, τεκμηριώνοντας τις απόψεις

τους με όρους της θεωρίας και της επαγγελματικής δεοντολογίας και πρακτικής. Στο τέλος παρεμβαίνει ο διδάσκων, ο οποίος θα σχολιάζει τη διαδικασία, θα εισηγείται σωστές και λανθασμένες ενέργειες,

θα προτείνει τροποποιήσεις ή αλλαγές και θα συζητεί με τους εκπαιδευόμενους. Κατά τη διάρκεια των παραπάνω διαδικασιών σχολιασμού και αξιολόγησης, θα προβάλλονται βιντεοσκοπημένα αποσπάσματα της εξέτασης, τα οποία σχολιάζουν οι εκπαιδευόμενοι ή για τα οποία κρίνει ο διδάσκων ότι πρέπει να γίνει σχολιασμός.

Οι εξεταστές κατά τη διάρκεια της εξέτασης θα κρατούν σημειώσεις από τις πληροφορίες και τα στοιχεία που δίνει ο μάρτυρας. Με βάση αυτές τις σημειώσεις θα συντάσσουν Έκθεση Ένορκης Εξέτασης Μάρτυρα ή Έκθεση Εξέτασης Κατηγορουμένου (αφού δεν επαρκεί ο χρόνος να τη συντάσσουν ταυτόχρονα με την εξέταση) και θα την παραδίνουν στον διδάσκοντα την επομένη του μαθήματος ημέρα, έτσι ώστε να διαβαστεί και να σχολιαστεί στο επόμενο μάθημα.

Αξιολόγηση:

Η προφορική βαθμολογία θα είναι συνάρτηση της ενεργητικής συμμετοχής των εκπαιδευόμενων κατά τη συζήτηση και το σχολιασμό των ενεργούμενων εξετάσεων, της συμμετοχής τους και της επίδοσής τους κατά το παίξιμο ρόλων στα σενάρια και της αξιολόγησης των γραπτών τεστ.

Στην ενεργητική συμμετοχή θα εκτιμώνται η διάθεση για μάθηση, η ορθότητα της επιχειρηματολογίας, η ευρύτητα σκέψης, η κατανόηση και η ορθή χρήση όσων έχουν συζητηθεί στις ώρες του μαθήματος, κ.α.

Κατά τη συμμετοχή τους στα σενάρια θα αξιολογείται η κατανόηση των θεωρητικών αρχών του μαθήματος, η ικανότητα εφαρμογής τους, η αντίληψη και ορθή αντιμετώπιση των καταστάσεων που χειρίζονται, καθώς και η πρωτοτυπία της σκέψης στη λύση προβλημάτων.

Τα γενικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζει η νέα μέθοδος είναι τα εξής:

▶ Οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν ενεργητικά στο μάθημα, είτε με παίξιμο ρόλων, είτε με παρεμβάσεις από τη μεριά του ακροατηρίου.

▶ Ο διδάσκων υποστηρίζει και διευκολύνει τη μάθηση. Ενεργεί ως καθοδηγητής στην πορεία ανακάλυψης της γνώσης και δεν μεταφέρει απλώς πληροφορίες με διάλεξη και μονολόγους.

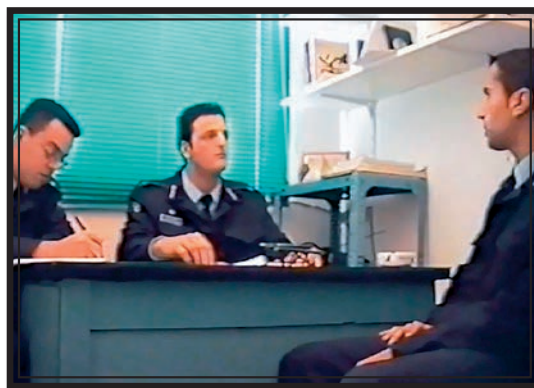
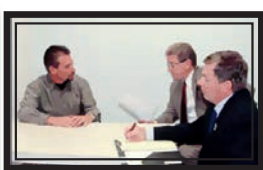
▶ Γίνεται συνεχής χρήση σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων που διευκολύνουν τη μάθηση.

▶ Ελέγχεται συνεχώς η πορεία διδασκαλίας-μάθησης με συνεχή εξατομικευμένη αξιολόγηση όλων των εκπαιδευόμενων (γραπτή-προφορική).

▶ Συνδέονται οι θεωρίες και οι έννοιες με την επαγγελματική πρακτική και δίδεται στη θεωρητική γνώση πρακτική σημασία και εξήγηση.

▶ Μεταφέρεται η ρεαλιστικότητα του αστυνομικού έργου, μέχρι σ' ένα βαθμό, στο εκπαιδευτικό περιβάλλον.

▶ Οι μαθητές δοκιμάζουν τις γνώσεις τους και τις δυνάμεις τους σ' ένα «ασφαλές περιβάλλον», εντοπίζουν τις θετικές ενέργειες και τα λάθη τους και λαμβάνουν την κατάλληλη ανατροφοδότηση.

▶ Μεγιστοποιούνται οι πιθανότητες για μεταφορά αντίστοιχων δεξιοτήτων από την εκπαίδευση στο χώρο δουλειάς.

▶ Κατανοούν καλύτερα τη θέση του «άλλου» (μάρτυρα, θύματος, υπόπτου), ο οποίος έρχεται αντιμέτωπος με τον ανακριτικό υπάλληλο κατά την εξέταση προσώπου.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αποτελέσματα της νέας μεθόδου, που προέκυψαν από την παρατήρηση του διδάσκοντος, έδειξαν ότι οι εκπαιδευόμενοι βρήκαν ενδιαφέρουσα τη μέθοδο διδασκαλίας-μάθησης, όχι μόνο επειδή από μόνη της ήταν «νέα» και «διαφορετική» από αυτές των άλλων μαθημάτων, αλλά γιατί τους δόθηκε ευκαιρία να δοκιμάσουν τους εαυτούς τους σε πραγματικές συνθήκες άσκησης αστυνομικού έργου. Επίσης, με τη μέθοδο αυτή βρήκαν νόημα και ερμηνεία στις θεωρητικές αρχές του διδακτικού εγχειριδίου. Η προσφορά τους για συμμετοχή στα σενάρια με παίξιμο ρόλων ήταν μεγάλη γιατί έβλεπαν ως πρόκληση την «πρώτη δοκιμασία» τους στο ρόλο του ανακριτικού υπαλλήλου. Η σοβαρότητα που έδειξαν κατά την προετοιμασία αλλά περισσότερο κατά τη διάρκεια των προανακριτικών εξετάσεων ήταν αξιοπρόσεκτη. Αν και είχαν ως εξεταζόμενους συναδέλφους τους, δηλαδή φιλικά και οικεία πρόσωπα, η διαδικασία τηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα ρεαλισμού, όπως ακριβώς θα έπρεπε να γίνεται σε πραγματικές εξετάσεις προσώπων.

Οι εξετάσεις μαρτύρων (συνήθως δεκτικών σε συνεργασία) απαιτούν επικοινωνιακές τακτικές και ερωτήσεις από τους εξεταστές, που σκοπεύουν στην ανάκληση όσο το δυνατόν περισσότερων στοιχείων από τη μνήμη του μάρτυρα για το υπό εξέταση περιστατικό. Ο βαθμός δυσκολίας στις εξετάσεις υπόπτων είναι πολύ μεγαλύτερος από αυτές των μαρτύρων γιατί ο ύποπτος είναι αρνητικός και τηρεί σκληρή και άκαμπτη στάση. Σκοπός του εξεταστή είναι να εντοπίσει κρίσιμες λεπτομέρειες της υπόθεσης και με τους κατάλληλους χειρισμούς των πληροφοριών και των λογικών συμπερασμάτων να καταγράψει στην έκθεση εξέτασης στοιχεία (ελαφρυντικά ή επιβαρυντικά) που οδηγούν στην αλήθεια. Οι εκπαιδευόμενοι έδειξαν ότι μπορούν να εντοπίζουν και να επεξεργάζονται τα στοιχεία του περιστατικού που συνθέτουν την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του υπό διερεύνηση εγκλήματος. Ακόμη περισσότερο έδειξαν αξιολογες ικανότητες στον εντοπισμό και αξιοποίηση κατά τη διάρκεια της εξέτασης των πληροφοριών εκείνων που: «αφήνουν κενά», «δεν στέκουν λογικά», «δεν συνδέονται με άλλα γεγονότα», «έρχονται σε σύγκρουση με άλλα στοιχεία», «ελαφρύνουν ή επιβαρύνουν τη θέση του υπόπτου», «κάνουν αξιόπιστη ή αναξιόπιστη τη μαρτυρία», κ.α. Επίσης, έδειξαν ότι κατανοούν και εφαρμόζουν τις στοιχειώδεις αρχές εξέτασης που σχετίζονται με την «ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης», την «πρόκληση καλής πρώτης εντύπωσης», τη «μείωση του άγ-

χους και την εξασφάλιση άνεσης του θύματος ή του μάρτυρα», τη «χρήση ουδέτερων λέξεων», την «αποφυγή κατευθυνόμενων και παραπειστικών ερωτήσεων», τη «σωστή διάταξη του χώρου της εξέτασης», την «παρουσία και τη γλώσσα του σώματος του εξεταστή», την «ενεργητική ακρόαση», την «ευαισθησία στα ανθρώπινα δικαιώματα», κ.α.

Εκτός από τους «επιμελείς εκπαιδευόμενους» οι λεγόμενοι «αδύνατοι» μαθητές, που συνήθως δεν αποδίδουν πολύ καλά σε γραπτές εξετάσεις, έδειξαν ιδιαίτερο ζήλο και ενδιαφέρον κατά τη διδασκαλία του μαθήματος. Η αξιολόγησή τους έδειξε ότι πρέπει να δίνονται ευκαιρίες στους εκπαιδευόμενους να αξιολογούνται με όρους και συνθήκες ρεαλιστικών αστυνομικών καταστάσεων και στη βάση δοκιμασιών που εντοπίζουν πραγματικές «αστυνομικές δεξιότητες». Ιδιαίτερα υψηλές επιδόσεις στις τακτικές και πρόχειρες εξετάσεις πέτυχαν οι εκπαιδευόμενοι που έδειξαν επιμέλεια στην μελέτη της θεωρίας, συμμετείχαν ενεργητικά στην παρακολούθηση και σχολιασμό των σεναρίων και αναλάμβαναν ρόλους εξεταστή-εξεταζόμενου. Οι ίδιοι έδειξαν ικανοί στο να μεταφέρουν και να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις τους και τις δεξιότητες εξέτασης προσώπων στο επαγγελματικό περιβάλλον.

Για να διαμορφώσει κανείς εγκυρότερα αποτελέσματα για τη νέα μέθοδο, εκτός από την αξιολόγηση του διδάσκοντα, πρέπει να γίνει παρόμοια αξιολόγηση από τους εκπαιδευόμενους αλλά και από εξωτερικούς αξιολογητές. Ακόμη, χρήσιμα στοιχεία θα έδινε η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων ως προς την εξέταση προσώπων μετά την αποφοίτησή τους, κατά την άσκηση πραγματικού αστυνομικού προανακριτικού έργου, καθώς και η συγκριτική εξέταση δεξιοτήτων εκείνων που διδάχθηκαν το μάθημα με τη νέα μέθοδο με εκείνους που το διδάχθηκαν με την παραδοσιακή.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Για την εφαρμογή των νέων μεθόδων διδασκαλίας απαιτούνται αναθεωρήσεις και αλλαγές. Συγκεκριμένα:

► Αλλαγή των αναλυτικών προγραμμάτων, ώστε η διδακτέα ύλη και ο χρόνος διδασκαλίας των μαθημάτων να υποστηρίζει τις νέες μεθόδους.

► Απαιτείται συγγραφή νέων διδακτικών εγχειριδίων με τρόπο, ώστε να υποστηρίζουν την πρακτική εφαρμογή των γνώσεων.

► Χρειάζεται να διατεθούν και να διαμορφωθούν χώροι, όπου θα διενεργούνται οι πρακτικές ασκήσεις, το παίξιμο ρόλων και άλλες πρακτικές δοκιμασίες. Σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να γίνει διαμόρφωση ρεαλιστικού περιβάλλοντος αστυνόμευσης (π.χ. αστυνομικό τμήμα, πολυκατοικία, διαμέρισμα, κατάσταση, κλπ).

► Σε πολλές περιπτώσεις απαιτείται τεχνολογικός εξοπλισμός για τη διενέργεια των προσομοιώσεων και την καταγραφή των προσομοιωμένων περιστατικών (οθόνι τηλεόρασης, βιντεοπροβολέας, βιντεοκάμερα, προσωπικός Η/Υ, μεγάφωνα, μικρόφωνα, κ.ά.).

► Σημαντικός παράγοντας είναι η εκπαίδευση και η επιμόρφωση των διδασκόντων στις νέες μεθόδους διδασκαλίας και η πρακτική τους εξάσκηση.

► Επίσης πολύ σημαντικός παράγοντας είναι η αλλαγή παλαιών και άκαμπτων (αναχρονιστικών) αντιλήψεων που υπάρχουν για την εκπαίδευση αστυνομικών, οι οποίες έρχονται σε αντίθεση με τις σύγχρονες θεωρίες για τη μάθηση και την επαγγελματική κατάρτιση ενηλίκων.]

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Baldwin, J. (1993) *Police Interview Techniques-Establishing Truth or Proof? The British Journal of Criminology*, 33(3), 325-352.
- Baldwin, J. (1992a) *Video Taping Police Interviews with Suspects-An Evaluation*. London: Home Office Police Department.
- Baldwin, J. (1992b) *Preparing Records of Taped Interview*. London: HMSO.
- Bayley, D. (1994) *Police for the Future*. New York: Oxford University Press.
- Cahill, D. & Mingay, D. (1986) *Leading Questions and the Police Interview*. *Policing*, 2(3), 212-224.
- Elliot, J. (1988) *Why Put Case Study at the Heart of the Police Training Curriculum? In Southgate P. (Ed.) New Directions in Police Training*. London: HMSO.
- Feltes, T. (1994) *New Philosophies in Policing*. *Police Studies*, XVII, 2, 29-48.
- Fisher, R.; Geiselman, R.; Raymond, D. (1987) *Critical Analysis of Police Interview Techniques*. *Journal of Police Science and Administration*, 15(3), 177-185.
- Καμπανάκη Ι. & Κυριακοπούλου Μ. (1999) *Θέματα Ανακριτικής*. Αθήνα: Τμήμα Σπουδών & Δημοσίων Σχέσεων Σχολής Αστυφυλάκων.
- Καμπανάκη Ι. (1999) *Αστυνομική Έρευνα με Εξέταση Προσώπων*. Στο Καμπανάκη Ι. & Κυριακοπούλου Μ. *Θέματα Ανακριτικής*. Αθήνα: Τμήμα Σπουδών & Δημοσίων Σχέσεων Σχολής Αστυφυλάκων, Μέρος Α', σσ. 3-52.
- Καμπανάκη Ι. (1997) *Εκπαίδευση Αστυνομικών στην Εξέταση Μάρτυρα Εγκλήματος με τη Χρήση Αλληλεπιδραστικών Πολυμέσων*. Μεταπτυχιακή Εργασία: Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Καμπανάκη Ι. (1995) *Τεχνικές Εξέτασης Μάρτυρα από Αστυνομικούς*. *Αστυνομική Επιθεώρηση*, 12(8), 488-490.
- McGurk B.; Carr, M.; McGurk, D. (1993) *Investigative Interviewing Courses for Police Officers: An Evaluation*. London: Home Office Police Department.
- Meadows, R. (1987) *Beliefs of Law Enforcement Administrators and Criminal Justice Educators Toward the Needed Skill Competencies in Entry-Level Police Training Curriculum*. *Journal of Police Science and Administration*, 15(1), 1-9.
- Mortimer, A. (1992) *Why did you Do it? Policing*, 8(2), 103-118.
- Moston, S.; Stephenson, M.; Williamson, M.; (1990) *Police Interrogation Styles and Suspect Behaviour*. Report to the Police Requirements Unit. National Investigative Interviewing Research and Development Project Team (1992) *Investigative Interviewing. A Guide to Interviewing*. London: Central Planning and Training Unit.
- Phillips, K. & Fraser, T. (1982) *The management of interpersonal skills training*. Aldershot: Gower.
- Robert, G. & Phillips, J. (1984) *State and Local Law Enforcement Training Needs*. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 53(8), 6-15.
- Robert, G. & Phillips, J. (1986) *FBI Surveys State and Local Law Enforcement Training Needs*. *Police Chief*, 53(7), 18-23.
- Robert, G. & Phillips, J. (1988) *Training Priorities in State and Local Law Enforcement*. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 57(8), 10-16.
- Shepherd, E. & Kite, F. (1989) *Teach 'em to Talk*. *Policing*, 5(1), 33-47.
- Shepherd, E. & Kite, F. (1988) *Training to Interview*. *Policing*, 4(4), 264-280.
- Stockdale E.J. (1993) *Management and Supervision of police interviews*. London: Home Office Police Department.
- Tannehill, R. & Janeksla, G. (1984) *Role and Task Analysis: An Effective Tool for Manpower Development and Curriculum Development in Law Enforcement Education*. *Journal of Police Science and Administration*, 12(1), 19-26.

